

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Linnea Bertilsson
Naturvårdshandläggare

BESLUT
2014-12-01

Diarienummer
511-10145-2012

Sida
1(18)

Enligt sändlista

Förordnande om utvidgat strandskydd i Lerums kommun

Innehåll

Beslut om utvidgat strandskydd enligt 7 kap. 14 § miljöbalken
Ärendets handläggning
Inkomna yttranden
Skälen för beslut
Upplysningar
Kungörelse
Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskartor
Bilaga 2. Sammanfattning av remissvar
Bilaga 3. Sändlista
Bilaga 4. Besvärshänvisning, blankett 04

Beslut

Länsstyrelsen förordnar att de sjöar som anges nedan omfattas av utvidgat strandskydd. Strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill det angivna avståndet från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd, detta gäller även från strandlinjen för öar.

Strandskyddsområde 300 meter

Aspen	Stamsjön St	Öjesjön
Hoasjön	Sturven L	Ömmern
Härsjön L	Sturven St	Öxsjön
Härsjön St	Tvärsjön	
Mjörn	Vibosjön	

Strandskyddsområde 200 meter

Alsjön	Kroksjön (<i>vid</i>	Porstjärnet
Blomman	<i>Björboholm</i>)	Rammsjön
Blommatjärnen	Kroppsjön St	Sirsjön
Finntjärnarna	Kullatjärnen	Skäftshultssjön
Flatavatten (<i>norra</i>)	Lensjön	Lilla Stamsjön
Grantjärnet	Lerkärr	Stensjön
Grönnavatten	Lill-Bottnasjön	Stentjärnen
Gärdsjön (<i>vid Härs-</i>	Lillelången	Strättsjön
<i>kogen</i>)	Långesjön Långe-	Svinavattnet
Holmesjön (<i>vid</i>	tjärnet L	Sävelången
<i>Vättlefjäll</i>)	Långetjärnet St	Tinnsjön
Häcksjön	Lövsjön L	Tinnsjön L
Iglasjön	Lövsjön St	Torskabotten
Igletjärn	Marbotjärnen	Tösjön
Jättesjön	Matbrunn,	Uspen
Kangekärr St	Munksjön St	Vällsjön
Klevsjön St	Munksjön L	Åsjön
Kollsjön	Osjön	Ämtarevatten
Kroksjön (<i>i Risve-</i>	Ottersjön	
<i>den</i>)	Porssjön	

Beslutet medför att strandskyddsområdet vid sjöarna Flatavatten (södra), Öjasjön, Göksjön, Bävsnjön, Annesjön (Andsjön), Håkansjön, Långsjön, Gärdsjön (V om Björboholm), Holmesjön (på gränsen mot Ale) och Sundasjön minskar till generellt strandskydd om 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd.

Områden där strandskyddet upphävs i samband med detaljplan eller som saknar strandskydd pga. att området var planlagt 1975 (och där planen fortfarande gäller), berörs ej av beslutet. Om sådana detaljplaner upphävs eller ersätts så inträder utvidgat strandskydd enligt avståndsangivelse i detta beslut. Sådana områden redovisas särskilt som "anpassad gräns" på bifogade kartor, bilaga 1.1-1.44.

I vissa områden har anpassning av strandskyddsgränsen gjorts, med hänsyn till vägar, befintlig bebyggelse, speciellt höga naturvärden och dylikt. Dessa områden redovisas särskilt som ”anpassad gräns” på bifogade kartor, bilaga 1.1-1.44.

Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 14 § miljöbalken (1998:808). Beslutet gäller omedelbart även om det överklagas. Under förutsättning att beslutet vinner laga kraft upphäver Länsstyrelsen sitt beslut den 16 juni 1975 om strandskyddsområden i Lerums kommun, i den del det gäller utvidgat strandskydd.

Ärendets handläggning

Den 1 juli 2009 trädde nya strandskyddsbestämmelser i kraft. Efter den 31 december 2014 gäller utvidgat strandskydd endast inom områden som har beslutats med stöd av den nya lagstiftningen, 7 kap. 14 § miljöbalken. Avsikten är enligt regeringens proposition 2008/09:119 om strandskyddet och landsbygdsutvecklingen att Länsstyrelsen ska se över områden med utvidgat strandskydd.

Berörda myndigheter har, med stöd av 25-26 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm, givits möjlighet att yttra sig över förslaget till beslut. Markägare och innehavare av särskild rätt till marken har, genom kungörelsedelgivning i Post- och Inrikes Tidningar, Göteborgs-Posten, Borås tidning, Dalslänningen och Skaraborgsbygden under v. 16 2013, enligt 24 § i samma förordning som ovan, givits möjlighet att yttra sig över förslaget till beslut.

Inkomna yttranden

Nedan följer en sammanfattning av yttranden som inkommit över förslaget till utvidgat strandskydd i Lerums kommun. En sammanställning av alla yttranden och Länsstyrelsens eventuella kommentarer till dessa finns samlade i bilaga 2. Yttrandena i sin helhet finns i detta ärendes akt.

Lerums kommun anser att strandskydd inte bör utökas på områden i befintliga tätorter. I befintliga bebyggelseområden behöver komplettering ske. Generellt strandskydd bedöms vara tillräckligt i dessa områden. Anpassning bör även ske för väg och järnväg samt för befintligt koloniområde söder om Aspen.

Kommunen anser vidare att det i Risveden, Vättlefjäll och Härskogen är motiverat med åtminstone 200 meter strandskydd kring alla sjöar. Vissa av sjöarna saknar helt strandskydd idag. Strandskyddet bör heller inte minskas i det stora tysta området vid Alefjäll väster om Mjörn.

Lerums naturskyddsförening anser att föreslagna minskningar och begränsningar av utökat strandskydd inte bör ske. I området finns ett högt bebyggelsetryck och punkterna 5-7 i propositionen innebär att många fler sjöar och vattendrag, framförallt i större naturområden, borde ha utökat strandskydd.

De påpekar vidare att det saknas en värdering av de sjöar som idag har 100 meter strandskydd, samt att ett antal vattendrag som idag saknar strandskydd bör skyddas. Det saknas även motiveringar till varför 200 meter räcker för att säkerställa värdena istället för 300 meter.

Naturskyddsförening anför även att det är olämpligt att använda riksintresenas gränser som kriterium, eftersom dessa inte är exakt dragna. En översyn av dessa pågår också, resultatet av denna bör avvaktas. Anpassningar till större vägar/järnvägar har inte skett konsekvent. Anpassning bör ej ske i sådana områden, eftersom det inte saknas värden för friluftslivet.

LRF Västra Götalands län anser att det generella skyddet på 100 meter tillgodoser mycket väl de ändamål som strandskyddet är satt att bevaka, samt påpekar att den nya strandskyddslagen syftade till att stärka strandskyddet i områden med högt exploateringsstryck, och sänka skyddet i andra områden. LRF anser vidare att besluten ska vara väl förankrade hos markägare och kommuner, att jordbruksverksamhet är viktigt för att hålla markerna öppna och att Länsstyrelsen inte får göra en alltför strikt tolkning av vad som klassas som näringsverksamhet i undantagen för areella näringar, att utökat strandskydd inte ska omfatta områden där det redan finns samlad bebyggelse samt att dubbelskydd av områden bara medför ökad byråkrati.

AB Lunneplan anför att remissen har kungjorts på ett otillfredsställande sätt, att Länsstyrelsens förslag innebär försvårande för pågående och planerade detaljplaner och att strandskydd är att betrakta som ren konfiskering vilket borde påtvinga Länsstyrelsen att ersätta markägaren och inlösa marken.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Bestämmelser

Strandskydd omfattar normalt land- och vattenområdena intill 100 meter från strandlinjen. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Ett beslut att utvidga strandskyddsområdet ska gälla omedelbart även om det överklagas (7 kap. 14 § miljöbalken).

Syftet med strandskyddet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv samt bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet (7 kap. 13 § miljöbalken).

Allmänna överväganden i fråga om utvidgat strandskydd

Enligt regeringens proposition 2008/09:119 om strandskyddet och landsbygdsutvecklingen innebär de nya bestämmelserna i miljöbalken en skärpning av kravet för att utvidga det område som omfattas av strandskydd. En utvidgning får ske om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Avsikten är att det ska finnas ett tydligt och långsiktigt behov av ett utvidgat strandskydd. Ett beslut om utvidgat strandskydd behöver grundas på hänsyn till berörda områdets värden samt till nuvarande och förväntade

behov av tillgängliga strandområden. Enligt propositionen kan beslutet om utvidgat strandskyddsområde komma att avse:

1. Områden som omfattas av annat områdesskydd, till exempel naturreservat, som inte innebär samma skydd för strandområden som bestämmelserna om strandskydd,
2. Riksintresseområden enligt 3 kap. 6 § andra stycket och 4 kap. 2-8 §§, som är relevanta för strandskyddet,
3. Kust- och skärgårdsområden som inte redan har förlorat i betydelse på grund av exploatering,
4. Grunda havsbottnar av betydelse för flora och fauna,
5. Välbesökta friluftsområden eller områden som har tydlig potential att bli det och som riskerar att gå förlorade utan ett nybyggnadsförbud,
6. Tätortsnära strövområden, eller
7. Ekologiskt känsliga områden som inte omfattas av annat områdesskydd.

Ett av strandskyddets syften är att säkra strandområden så att de förblir tillgängliga för alla enligt de grunder som gäller för allemansrätten. Skyddet baseras på uppfattningen att stränderna är en av de mest värdefulla tillgångarna för friluftslivet i dess olika former. Detta är av nationellt och regionalt långsiktig karaktär. Strandskyddet ska möjliggöra för människor att nu och i framtiden fritt kunna ströva utmed stränderna, att vistas där, att bada eller att bara njuta av den naturupplevelse som mötet med vattnet ger, antingen det gäller havet, insjön eller något vattendrag. Strandskyddet utgör dessutom en väsentlig del av säkerställandet av riksintressen för naturvård, friluftsliv och fiske enligt 3 kap. miljöbalken.

I översynen har Länsstyrelsen identifierat de strandområden som har särskilt höga värden för friluftslivet och växt- och djurlivet kring sjöar. Dessa områden bör omfattas av ett utvidgat strandskydd för att förhindra att de exploateras och förlorar sina värden för strandskyddet. Tillkommande exploatering, även om den sker utanför hundrameterszonen, riskerar att bland annat skada ett områdes orördhet och upplevelsevärden eller dess biologiska värden och därmed dess värden för friluftslivet och växt- och djurlivet.

Områdesskydd som naturreservat, kulturresevat, natura 2000-områden, nationalparker, djur- och växtskyddsområden, naturminnen och landskapsbildsskydd är tydliga indikationer på områden med stor betydelse för strandskyddets syften. Länsstyrelsen anser att dessa områden har så höga värden för friluftslivet och växt- och djurlivet att ett utvidgat strandskydd krävs för att säkerställa syftena.

Enligt Länsstyrelsens mening är områden som har pekats ut som riksintressen för naturvård eller friluftsliv eller omfattas av geografiska bestämmelser enligt 4 kap. på grund av höga natur- och rekreationsvärden värdefulla för strandskyddets syften.

I Länsstyrelsens underlagsmaterial för beslutet ingår också olika inventeringar och klassningar av värdefull natur. Inventeringarna omfattar områden med värdefulla lövskogar, värdefulla vattendrag och våtmarker, nyckelbiotoper, skyddsvärda träd, ängs- och betesmarker, samt värdefulla odlingslandskap. Vad gäller de sjöar som har strandområden som omfattas av ovanstående inventeringar har Länsstyrelsen gjort en bedömning från fall till fall av dessa naturvårdens omfattning och betydelse för strandskyddets syften.

Länsstyrelsen bedömer att områden med höga upplevelsevärden är viktiga att bevara för allmänheten eftersom det finns ett behov av tillgängliga strandnära sådana nu och i framtiden. Stockholms Regionplane- och trafikkontor har gjort flera utredningar om hur man kan mäta kvaliteter i friluftsoch rekreationsområden. Det vanligaste önskemålet med att vistas i naturen är att uppleva lugn och ro. Områdena ska gärna ha god tillgänglighet, vara stora, tysta och erbjuda variation och omväxling. För att uppleva värden som exempelvis orördhet och skogskänsla krävs att avståndet till störande exploateringar är mellan 200 och 300 meter. Länsstyrelsen bedömer därför att det är viktigt att vid sjöar som har dokumenterade värden utvidga strandskyddet i syfte att säkerställa upplevelsevärden för allmänheten och friluftslivet. På så sätt kan större sammanhängande strandnära strövområden eller områden med andra höga upplevelsevärden bevaras för framtiden utan påverkan från närliggande bebyggelse.

I närheten av tätorter eller områden med sammanhållen bebyggelse är trycket att utnyttja kvarvarande obebyggda områden särskilt stort om de ligger strandnära. Här är också efterfrågan på tätortsnära rekreationsområden hög, eftersom det bor många människor på samma plats. Strandnära obebyggda områden i dessa lägen har därmed ett särskilt stort värde utifrån strandskyddets syften. Länsstyrelsen bedömer därför att det vid sjöar med dokumenterade värden är av särskild vikt att det finns utvidgade strandskyddsområden intill och mellan tätorter och sammanhållen bebyggelse. Särskilt viktigt är detta i anslutning till kusten och insjöar som utgör populära turistmål.

För såväl djurlivet som allmänhetens rekreationsupplevelser kan det även finnas stora värden i större områden med ett antal sjöar och/eller sjösystem som ligger tätt och där det finns möjlighet att röra sig fritt mellan sjöarna. Ett sådant område är Risveden. Risvedenområdet är, med sina 20 000 hektar, västra Sveriges största sammanhängande skogsområde. Området utgörs av barrskogslandskap med vildmarkskaraktär som har höga värden för såväl friluftslivet som för växt- och djurlivet. Området har bland annat stor betydelse för fågellivet, med arter som tjäder, fiskgjuse, pärluggla och nötkråka m.fl. Området är i sin helhet utpekade som riksintresse för både naturvärden och friluftslivet. Flera mindre områden inom Risveden utgör också naturreservat och natura 2000-områden. Det är av stor vikt att områdets orördhet, upplevelsevärden och värden för det rörliga friluftslivet värnas.

Ett annat värdefullt, sjörikt område är området kring Vättlefjäll i kommunens västra del. Vättlefjäll är ett skogs-, sjö- och myrlandskap med höga

upplevelsevärden beläget i kommunerna Ale, Göteborg och Lerum. Området har höga värden för såväl växt- och djurlivet som för det rörliga friluftslivet. Området har i sin helhet pekats ut som riksintresse för friluftsliv. Delar av området utgör även naturreservat och natura 2000-område enligt fågeldirektivet. Även kring Vättlefjälls sjöar är det av stor vikt att värna orördheten, upplevelsevärdena och värdena för det rörliga friluftslivet.

Ytterligare ett sjörikt område med höga värden för allmänhetens friluftsliv är Härskogen på gränsen mellan kommunerna Lerum och Härryda. Området har stort värde bland annat som närströvsområde för Göteborgsregionen och är lättillgängligt från flera tätorter. Området hyser även höga värden för fågellivet. Området omfattas av landskapsbildsskydd och har pekats ut som riksintresse för friluftsliv. Det är av stor vikt att områdets upplevelsevärden, fågelvärden och värden för det rörliga friluftslivet värnas.

Många av de värden som beskrivs ovan handlar om vikten av att bevara större sammanhängande områden tillgängliga för såväl allmänheten som växt- och djurlivet nu och i framtiden. Såväl upplevelsevärdena som värdena av oexploaterade områden för växt- och djurlivet skadas om områdena fragmenteras. Länsstyrelsen ser därför sammantaget starka skäl till att besluta om utvidgade strandskyddsområden som har en betydande storlek och inte delas upp i mindre områden eftersom de då tappar i värde.

Kring vissa sjöar är stränderna bitvis så flacka att marken där under delar av året ligger under vatten och tillgängligheten för allmänheten därför är tidvis begränsad. Exploatering utanför hundrameterszonen skulle här ytterligare begränsa allmänhetens tillgång till strandområdet. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd i dessa områden är nödvändigt för att säkerställa allmänhetens tillgång till strandområdena.

Utbyggnad av bebyggelse och infrastruktur i områden som tidigare varit oexploaterade ger också upphov till övergödande utsläpp. Ny exploatering som placeras nära vattnet medför en framtida risk för ökade näringshalter i våra sjöar till följd av mindre självrening jämfört med ny exploatering som placeras längre från vattnet. Ökade utsläpp av övergödande ämnen är ett hot mot vattenkvaliteten i ekologiskt känsliga områden samt mot de arter som gynnas, eller till och med är beroende, av näringsfattiga förhållanden. Ett utvidgat strandskydd motverkar ökade utsläpp, och är nödvändigt för att bevara goda livsvillkor för växt- och djurlivet i sådana områden.

Strandskyddets omfattning

Strandskyddsområdet får utvidgas så mycket som är nödvändigt för att säkerställa syftena med strandskyddet, dock högst till 300 meter från strandlinjen. I de flesta särskilt värdefulla strandområden bedömer Länsstyrelsen att ett utvidgat skydd om 200 meter är tillräckligt för att säkerställa skyddets syften. Utvidgat strandskydd om 300 meter bör dock kunna ges till stora sjöar, sjöar nära tätorter samt sjöar med andra synnerligen höga värden för växt- och djurliv och/eller friluftsliv.

I vattenområdet är de biologiska värdena generellt som högst i områden som ligger grundare än 6 meters djup. Vad gäller exploateringstryck så har Länsstyrelsen de senaste åren sett ett ökande intresse för olika typer av exploateringar i/på vattnet. Den typen av exploateringar skulle hindra allmänheten från att färdas fritt i/på vattnet, och även påverka strandområdenas upplevelsevärden negativt. Länsstyrelsen anser därför att strandområden med ett utvidgat strandskydd på land ska följas av ett utvidgat skydd även ut i vattnet.

I vissa fall anser Länsstyrelsen att det är motiverat att anpassa strandskyddsgränsen efter befintliga bebyggelsegrupper och större vägar och järnvägar som är svåra att passera. Områden som omfattas av tät bebyggelse, samt områden som skärs av från strandområdet av stora och trafikerade vägar och järnvägar har ofta ett begränsat värde för strandskyddets syften, och bör därför inte omfattas av det utvidgade strandskyddet. I vissa fall kan dock ett område utgöra en viktig passage till ett strandområde, även om det redan idag är bebyggt. Därför måste en bedömning av ett områdes värde för strandskyddets syften göras i varje enskilt fall.

Strandlinjen

Strandskydd räknas från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. I illustrationskartorna som bifogas beslutet används fastighetskartans ml-skikt från den 21 oktober 2010 som strandlinje.

Miljömål

Sveriges riksdag har formulerat 16 miljö kvalitetsmål som ska leda vår strävan att nå en ekologiskt hållbar utveckling. Utvidgningen av strandskyddsområden enligt ovanstående förslag berör miljömålen "Levande sjöar och vattendrag", som bland annat innebär att sjöars, stränders och vattendrags stora värden för natur- och kulturupplevelser och friluftsliv ska värnas och utvecklas hänsynfullt och långsiktigt, samt "Ett rikt växt- och djurliv", som bland annat innebär att arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner ska värnas. Även målet "Hav i balans samt levande kust och skärgård" berörs.

För att uppnå dessa mål är det många gånger angeläget att begränsa exploatering i närheten av sjöar, vattendrag och hav. Det kan även vara nödvändigt för att inte bryta mot en miljö kvalitetsnorm eller för att motverka att vattnet inte uppnår god ekologisk status.

Motiv för utvidgning

Sjöar inom området Risveden (bilaga 1.40-1.44)

Värdebeskrivning

Risvedenområdet utgörs av ett stort barrskogslandskap med vildmarkskaraktär, som berör kommunerna Ale, Lerum och Alingsås. Landskapet karaktäriseras av kuperade, sjörika bergsplatåer med branta sluttningar ner mot det kringliggande odlingslandskapet. Branterna genomskärs av dalgångar, med bitvis höga botaniska värden. Naturbetesmarker och naturliga slättermarker

med värdefull flora finns också inom området. Området är mycket rikt på sjöar och mossar, med bitvis höga botaniska värden. Omkring 90 fågelarter häckar i området, och förekomst av tjäder, fiskgjuse, pärluggla och nötkråka är god.

Området är också ett populärt utflyktsmål, och används bland annat för vandringar, bad, fiske, skidturer samt bär- och svampplockning. Genom området finns flera vandringsleder, bland annat Risvedenspåret och Reservatsspåret.

Området är i sin helhet utpekad som riksintresse för både naturvården och friluftslivet. Flera mindre områden inom Risveden utgör också naturreservat och natura 2000-områden.

Sjöar inom området

I den del av området som är belägen i Lerums kommun ligger sjöarna Matbrunn, Stora och Lilla Munksjön, Stora Kangekärr, Stora Klevsjön, Krok-sjön, Grönavatten, Jättesjön, Igletjärn, Flatavatten (norra), Stora Kroppsjön, Ottersjön, Porssjön, Skäftshultssjön, Tinnsjön, Lilla Tinnsjön, Svinavattnet, Ämtarevatten, Rammsjön, Lerkärr och Åsjön. Strättsjön är belägen i Alingsås kommun, men dess strandskyddsområde sträcker sig in i Lerums kommun.

Länsstyrelsens bedömning

Hela området, med sjöar och strandområden, har mycket höga värden för såväl allmänhetens friluftsliv som för växt- och djurlivet och bör skyddas mot olika former av exploatering och ingrepp som kan påverka miljön och upplevelsevärdena. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd till 200 meter kring ovanstående sjöar är nödvändigt för att långsiktigt säkerställa strandskyddets syften i området.

Sjöar inom området Vättlefjäll (bilaga 1.24 och 1.31)

Värdebeskrivning

Vättlefjäll är beläget på en större urbergsplatå och utgörs av ett skogs-, sjö- och myrlandskap med höga upplevelsevärden beläget i kommunerna Ale, Göteborg och Lerum. Området är rikt på sjöar, de flesta klarvattensjöar av klippbäckentyp med klippstränder. Området är även intressant ur kulturmiljösynpunkt med gamla torpmiljöer där inägomarken delvis fortfarande hävdas, vilket även gett upphov till en intressant flora. Här finns även fukt- och ljunghedsområden som påverkats av brand, där ett flertal sällsynta och missgynnade arter förekommer. Det stora vildmarkspräglade området har även betydande värden för fågellivet, och rymmer bland annat häckningsplatser för storlom och lekplatser för tjäder.

Området har höga värden för det rörliga friluftslivet. Många av sjöarna står i förbindelse med varandra, vilket skapar goda möjligheter för kanotning och skridskoåkning. Klippstränderna skapar goda möjligheter för bad, fiske och annat strandanknutet friluftsliv, och området genomkorsas av ett nät av stigar och gångvägar som nyttjas för vandring. Området används även populärt

för orientering och ett flertal tävlingar har arrangerats i området. Två större vandringsleder, Bohusleden och Vättlefjällsleden, går genom området.

Området är i sin helhet utpekat som riksintresse för friluftslivet och naturvården. Den del av området som är belägen i Göteborgs kommun utgör även naturreservat och natura 2000-område enligt fågeldirektivet. Arbete pågår med att utöka naturreservatet till att även omfatta den del av området som ligger i Ale kommun. Delar av Vättlefjällsområdet är även utpekat som riksintresse för kulturmiljövård.

Sjöar inom området

I den del av området som ligger i Lerums kommun ligger sjöarna Holmesjön, Långesjön, Osjön och Sirsjön.

Länsstyrelsens bedömning och strandskyddets omfattning

Hela området, med sjöar och strandområden, har mycket höga värden för såväl allmänhetens friluftsliv som för växt- och djurlivet och bör skyddas mot olika former av exploatering och ingrepp som kan påverka miljön och upplevelsevärdena. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd till 200 meter kring ovanstående sjöar är nödvändigt för att långsiktigt säkerställa strandskyddets syften i området.

Sjöar inom området Härskogen (bilaga 1.1-1.5, 1.8-1.12, 1.15-1.18, 1.22 och 1.23)

Värdebeskrivning

Härskogen är ett stort och sjörikt friluftsområde på gränsen mellan kommunerna Lerum och Härryda. Området har stort värde som närströvområde för Göteborgsregionen och är lättillgängligt från tätorterna Lerum, Stenkullen, Floda och Tollered. I området finns bland annat en friluftsgård, strövstigar, motionsspår, skidspår, teknikbackar, fiskesjöar, badplatser och vattendrag för kanotsport. Flera av sjöarna används för långfärdsskridskoåkning.

Området hyser även höga värden för fågellivet. I området förekommer bland annat tjäder, orre, ormvråk, sparvhök, duvhök och flera olika hackspettarter.

Större delen av området har pekats ut som riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Stora delar av området omfattas även av landskapsbildsskydd. Tidigare har funnits planer på att göra stora delar av området till naturreservat.

Sjöar inom området

I den del av området som ligger i Lerums kommun ligger sjöarna Blomman, Blommatjärnen, Kollsjön, Stora och Lilla Långetjärnet, Stentjärnen, Stora och Lilla Stamsjön, Öxsjön, Stora och Lilla Härnsjön, Vällsjön, Porstjärnet, Stensjön, Finntjärnarna, Grantjärnet, Lensjön, Uспен, Tvärsjön, Stora och Lilla Sturven, Öjesjön, Gärdsjön, Vibosjön, Hoasjön, Marbotjärnen, Kullatjärnen, Ömmern, Torskabotten och Lill-Bottnasjön.

Länsstyrelsens bedömning och strandskyddets omfattning

Hela området, med sjöar och strandområden, har mycket höga värden för såväl allmänhetens friluftsliv som för växt- och djurlivet och bör skyddas mot olika former av exploatering och ingrepp som kan påverka miljön och upplevelsevärdena. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd kring ovanstående sjöar är nödvändigt för att långsiktigt säkerställa strandskyddets syften i området.

Länsstyrelsen bedömer att sjöarna Stora Stamsjön, Öxsjön, Stora och Lilla Härnsjön samt Stora och Lilla Sturven, Öjesjön, Tvärsjön, Vibosjön, Hoasjön och Ömmern med strandområden, till följd av deras storlek, naturvärden och stora betydelse för närrecreation och annat rörligt friluftsliv, behöver ha ett utvidgat strandskydd till 300 meter för att strandskyddets syften ska säkerställas. Kring övriga sjöar i området gäller det utvidgade strandskyddet till 200 meter.

Mjörn (bilaga 1.21, 1.27-1.30 och 1.34-1.39)

Värdebeskrivning

Mjörn är en mesotrof sjö som är rik på öar och skär. Sjön är belägen på gränsen mellan kommunerna Lerum och Alingsås, med den västra halvan i Lerums kommun. Kring Mjörn ligger flera tätorter, varav den största är Alingsås vid sjöns östra vik. I flera områden i anslutning till tätorterna har strandskyddet delvis upphävts. Det tätortsnära läget innebär att Mjörn med strandområden har värde som tätortsnära rekreativområde.

Mjörn har stor betydelse för friluftslivet även i övrigt. Sjön används populärt för bad, fiske och båtsport. Kring sjön finns flera segel- och motorbåtsföreningar, och även en ångbåtsförening. Strandområdena kring sjön är natursköna med höga upplevelsevärden, och används för strövning, cykling mm. Cykeltävlingen "Mjörn runt" arrangeras årligen. Vid norra Mjörn finns Skandinaviens största jättegrytfält, vilket är ett populärt utflyktsområde med leder och utsiktsplatser.

Sjön hyser en rik flora och fauna, och har en hög biologisk funktion med förekomst av flera glacialmarina relikter. De fiskeribiologiska värdena är höga, med förekomst av bland annat öring och flodkräfta. Sjön hyser även mycket höga värden för fågellivet, med häckande sjöfåglar som storlom, fiskgjuse, mindre strandpipare, småskrake och havstrut. Sjön utgör en viktig rastplats för fågelsträcket. Längs sjöns västsida finns natursköna lövskogs- och hagmarksmiljöer med rik flora.

Sjön med strandområden har pekats ut som riksintresse för naturvård. Även utloppet via Sävån utgör riksintresse för naturvård. I sjön finns flera naturreservat och natura 2000-områden, vid Nohagaviken, Östad och Risön. Sjön har även pekats ut som nationellt särskilt värdefullt vatten för natur, samt nationellt värdefullt vatten för fiske. Längs sjöns östra strand finns flera skogliga biotopskyddsområden, och vid Stora och Lilla Halön finns ett fågelskyddsområde. Områdena Skallsjö-Näs i söder samt Hjällsnäs har pekats ut som riksintresse för kulturmiljövården.

Exploateringstryck och Länsstyrelsens bedömning

Mjörn hotas till följd av sitt tätortsnära läge av exploatering. I anslutning till tätorterna är strandområdena exploaterade och strandskyddet är delvis upphävt. I områden med högt bebyggelsestryck finns det risk för att mycket bebyggelse utanför hundrameterszonen försämrar tillgängligheten till strandområdena. De oexploaterade områden som finns kvar kring sjön idag kommer sannolikt på längre sikt att öka i värde som tätortsnära rekreationsområden. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd till 300 meter i de delar som fortfarande omfattas av strandskydd är nödvändigt för att säkerställa möjligheterna för tätortsnära friluftsliv kring sjön samt bevara goda livsvillkor för växt- och djurlivet på längre sikt.

Stora och Lilla Lövsjön (bilaga 1.25, 1.26, 1.32 och 1.33)

Värdebeskrivning

Stora och Lilla Lövsjön är vackra skogssjöar belägna i det sjö- och våtmarksrika barrskogsområdet i trakterna kring Alefjäll väster om Mjörn. Sjöarna är i huvudsak oexploaterade idag, med undantag av ett mindre område norr om Stora Lövsjön.

Sjöarna med strandområden hyser höga värden för friluftslivet. Kring sjöarna finns vandringsleder, och området kring sjöarna används populärt för bär- och svamplockning. Vid Stora Lövsjön finns en scoutstuga. Sjöarna är även populära fiskesjöar, med arter som öring och regnbågsöring. I Lilla Lövsjön erbjuds put-and takefiske för flugfiske.

Kring sjöarna finns våtmarker med höga naturvärden. Området kring sjöarna hyser höga värden för fågellivet, med arter som tjäder, orre, storlom, fiskgjuse och större hackspett.

Länsstyrelsens bedömning

Sjöarna med strandområden hyser höga värden för både friluftslivet och för växt- och djurlivet. Tillkommande bebyggelse, även utanför hundrameterszonen skulle påverka de biologiska värdena, fågellivet och allmänhetens möjligheter till friluftsliv kring sjön negativt. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd till 200 meter kring sjön är nödvändigt för att långsiktigt säkerställa strandskyddets syften i området.

Sävelången, Iglasjön och Lillelången (bilaga 1.21-1.23, 1.29, 1.30 och 1.37)

Värdebeskrivning

Sjöarna Lillelången, Sävelången och Iglasjön är belägna söder om Mjörn, på gränsen mot Alingsås kommun. Sjöarna med strandområden hyser höga upplevelsevärden och friluftsvärden, samt höga värden för växt- och djurlivet. Kring sjöarna ligger flera mindre tätorter. I flera områden i anslutning till tätorterna har strandskyddet delvis upphävts. Det tätortsnära läget innebär att sjöarna med strandområden har värde som tätortsnära rekreationsområde. Längs Sävelångens sydöstra strand passerar även E 20. Även här har strandskyddet upphävts, i vissa delar till mindre än 100 meter från vattnet.

Kulturlandskapet runt Nääs och Öjared, på halvön mellan Mjörn och Sävelången, utgör ett naturskönt landskap med ålderdomlig jordbruksbebyggelse samt herrgårds- och säteribebyggelse. Området har pekats ut som riksintresse för naturvård och kulturmiljövård samt kommunalt bevarandeområde. Här finns skogsområden med höga naturvärden, flera områden utgör naturvårdsavtal, nyckelbiotoper och skogliga biotopskyddsområden, och området hyser även en värdefull flora samt arter som hasselsnok, hasselmus, stenkäck och mindre hackspett. I söder ligger naturreservatet Nääs ekhagar, som även har pekats ut som natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet.

Sjöarna med strandområden hyser ett rikt fågelliv. Här häckar bland annat gräsand, knipa, rörhöna och knölsvan. Området är även en viktig övervintningsplats för olika sjöfågelarter.

Genom sjöarna flyter Säveån, som rinner från sjön Säven till Mjörn. Från Mjörn rinner ån sedan genom Lillelången och Sävelången, ner till sjön Aspen vid Lerums tätort. Säveån nedströms sjöarna utgör naturreservat, natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet samt fågelskyddsområde. Ån har även, tillsammans med stora delar av Sävelången, pekats ut som riksintresse för naturvård och kulturmiljövård, samt nationellt värdefullt vatten för natur.

Exploateringstryck och Länsstyrelsens bedömning

Sjöarna med strandområden hotas till följd av sitt tätortsnära läge av exploatering. I anslutning till tätorterna är strandområdena exploaterade och strandskyddet är delvis upphävt. I områden med högt bebyggelsestryck finns det risk för att mycket bebyggelse utanför hundrameterszonen försämrar tillgängligheten till strandområdena. De oexploaterade områden som finns kvar kring sjöarna idag kommer sannolikt på längre sikt att öka i värde som tätortsnära rekreationsområden. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd till 200 meter kring sjöarna är nödvändigt för att säkerställa upplevelsevärdena och möjligheterna för tätortsnära friluftsliv kring sjöarna, samt bevara goda livsvillkor för växt- och djurlivet i området på längre sikt.

Alsjön och Kroksjön (bilaga 1.26 och 1.27)

Värdebeskrivning

Alsjön och Kroksjön är belägna i anslutning till tätorten Björboholm strax väster om Mjörn. I de strandområden som är belägna i anslutning till tätorten har strandskyddet upphävts på grund av exploatering.

Det tätortsnära läget innebär att sjöarna med strandområden har värde som tätortsnära rekreationsområde.

Exploateringstryck och Länsstyrelsens bedömning

Sjöarnas tätortsnära läge innebär att de har stort värde som tätortsnära rekreationsområde. Det tätortsnära läget innebär även att området hotas av explo-

atering. I de strandområden som redan har exploaterats har strandskyddet upphävts, vilket innebär att kvarvarande strandområden kring sjön ökar i betydelse. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd till 200 meter i de delar som fortfarande omfattas av strandskydd är nödvändigt för att säkerställa möjligheterna till tätortsnära friluftsliv i området.

Aspen (bilaga 1.6, 1.7 och 1.13)

Värdebeskrivning

Sjön Aspen är en mesotrof, klippbäckensjö belägen i direkt anslutning till Lerums tätort. Största delen av sjön är belägen i Lerums kommun, men den västra viken är belägen i Partille kommun. I flera områden kring sjön har strandskyddet delvis upphävts på grund av exploatering. Vid Aspens sydöstra strand passerar även E 20. Även här har strandskyddet upphävts, i vissa delar till mindre än 100 meter från vattnet.

Sjöarna med strandområden hyser höga upplevelsevärden och friluftsvärden, samt höga värden för växt- och djurlivet. Det tätortsnära läget innebär att Aspen med strandområden har värde som tätortsnära rekreationsområde. Kring sjön finns en anlagd vandringsled, med anpassningar även för rörelsehindrade personer, och sjön utgör en populär fiskesjö. Stora delar av strandområdena kring sjön utgör kommunala bevarandeområden pga. sina höga kulturella värden. Strandområdena söder och norr om sjön omfattas även av landskapsbildsskydd, och kring sjön finns ett flertal mindre skogsområden med höga naturvärden.

Vid sjöns östra vik ligger det kommunala naturreservatet Bokedalen, som även utgör natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet. Bokedalen består av ett flertal olika naturtyper, från tallskog till ädellövskog, och hyser en stor biologisk mångfald. Området är också naturskönt, med höga upplevelsevärden och värden för friluftslivet.

Sjön har en hög biologisk funktion, och en artrik fiskfauna. I sjön mynnar Sävån, som rinner från sjön Säven till Mjörn. Från Mjörn rinner ån sedan genom Lillelången och Sävälången, ner till sjön Aspen vid Lerums tätort. Sävån uppströms Aspen utgör naturreservat, natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet, fågelskyddsområde samt riksintresse för kulturmiljövård. Ån har även, tillsammans med Aspen, pekats ut som riksintresse för naturvård, samt nationellt värdefullt vatten för natur.

Exploateringstryck och Länsstyrelsens bedömning

Aspen hotas till följd av sitt tätortsnära läge av exploatering. I anslutning till Lerums tätort är strandområdena exploaterade och strandskyddet är delvis upphävt. I områden med högt bebyggelsestryck finns det risk för att mycket bebyggelse utanför hundrameterszonen försämrar tillgängligheten till strandområdena. De oexploaterade områden som finns kvar kring sjön idag kommer sannolikt på längre sikt att öka i värde som tätortsnära rekreationsområden. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd till 300 meter i de delar som fortfarande omfattas av strandskydd är nödvändigt för att sä-

kerställa möjligheterna för tätortsnära friluftsliv kring sjön samt bevara goda livsvillkor för växt- och djurlivet på längre sikt.

Häcksjön och Tösjön (bilaga 1.13, 1.14, 1.19 och 1.20)

Värdebeskrivning

Häcksjön och Tösjön är näringsfattiga sjöar belägna intill varandra strax norr om Lerums tätort. Det tätortsnära läget innebär att sjöarna med strandområden har värde som tätortsnära rekreationsområde. Kring sjöarna finns stigar och leder, även elljusspår, som används av allmänheten för motion och strövning. Sjöarna används även för bad.

Sjöarna är populära fiskesjöar, med arter som röding, gädda, abborre och öring. Skogsområdet kring sjöarna hyser ett rikt fågelliv.

Exploateringstryck och Länsstyrelsens bedömning

Sjöarnas tätortsnära läge innebär att de har stort värde som tätortsnära rekreationsområde. Det tätortsnära läget och höga bebyggelsestrycket innebär även att området hotas av exploatering. Länsstyrelsen bedömer att ett utvidgat strandskydd till 200 meter kring sjöarna är nödvändigt för att säkerställa möjligheterna för tätortsnära friluftsliv i området samt bevara goda livsvillkor för växt- och djurlivet på längre sikt.

Bemötande av inkomna yttranden

Länsstyrelsen anser att tätortsnära strandområden har särskilt höga värden för strandskyddets syften. Här finns många motstående intressen och det är viktigt att man långsiktigt hushållar med den attraktiva markresursen. Kompletteringar av bebyggelsen bör därför hanteras genom dispensprövning eller detaljplaneläggning, där en vägning görs mellan strandskyddets värden å ena sidan, och behovet av exploatering å andra sidan. Länsstyrelsen har också som princip att inte göra anpassningar för kommande bebyggelse. Planeringen för områden som exempelvis har pekats ut i ÖP är fortfarande för osäker. Det går ännu inte säga om och i vilken form bebyggelse kommer att ske, och därför är det bättre att hantera frågan i vanlig ordning i en planprocess. Om det finns särskilda skäl kan strandskydd upphävas i samband med detaljplaneläggning.

Både kommunen och naturskyddsföreningen har påpekat att de saknas strandskydd kring flera sjöar och vattendrag där det är motiverat att ha strandskydd. Länsstyrelsen har inte haft möjlighet att även se över de gamla besluten om upphävande av strandskydd vid mindre sjöar och vattendrag i detta projekt, eftersom resurserna inte har räckt till det.

Enligt regeringens proposition 2008/09:119 om strandskyddet och landsbygdsutvecklingen innebär de nya bestämmelserna i miljöbalken en skärpning av kravet för att utvidga det område som omfattas av strandskydd. En utvidgning får ske om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Avsikten är att det ska finnas ett tydligt och långsiktigt behov av ett utvidgat strandskydd. I förarbetena till lagen finns riktlinjer för vilken typ av

områden som kan komma ifråga för utvidgat strandskydd (ex. riksintresseområden, ekologiskt känsliga områden) och Länsstyrelsen har i sina bedömningar utgått ifrån dessa riktlinjer. Länsstyrelsen har bedömt att de sjöar som får minskat strandskydd i dagsläget inte behöver omfattas av utvidgat strandskydd för allmänhetens tillgång till strandområden samt livsvillkoren för växt- och djurliv ska kunna säkerställas. Det generella strandskyddet om 100 meter finns kvar.

Vad gäller anpassningar för vägar/järnvägar anser Länsstyrelsen att sådana i många fall är lämpliga avgränsningar för strandskyddsområdet, dock inte alltid. Hur nära vattnet vägen går samt områdets topografiska förhållanden har betydelse för om vägen är en lämplig avgränsning. En bedömning måste därför göras i varje enskilt fall.

När det är så många markägare, och andra rättighetshavare, som berörs använder Länsstyrelsen kungörelsedelgivning, dvs. annonserar i tidningar om att ett nytt förslag finns och att allmänheten får yttra sig över detta. Länsstyrelsen har följt de bestämmelser i förordningen (1998:1252) om områdesskydd samt delgivningslagen som gäller för delgivning av den här typen av förslag till beslut. Att hitta och meddela alla sakägare personligen har tyvärr inte varit praktiskt möjligt i projektet.

Länsstyrelsens princip är att inte anpassa strandskyddet efter kommande planer. Strandskydd innebär inte att det är stopp för utvecklingen. Tvärtom anser Länsstyrelsen att strandskydd är en förutsättning för en utveckling som är långsiktigt hållbar. Värdena i strandområdena är höga och det finns många motstående intressen. Därför tycker Länsstyrelsen att det är viktigt att man hushållar med resurserna och gör noggranna avvägningar mellan olika intressen innan man exploaterar. Sådana avvägningar görs i detaljplaneprocessen.

Beslutet innebär en minskning av strandskyddet i Lerums kommun. Anledningen till att Länsstyrelsen beslutar om ett fortsatt utvidgat strandskydd vid vissa sjöar är att värdena för strandskyddets syften är så höga och ska kunna säkerställas även på lång sikt. Det allmänna intresset av allemansrättsligt tillgängliga strandområden och bibehållet växt- och djurliv väger mycket tungt, och ges företräde framför det enskilda intresset att exempelvis bygga marken. Strandskydd är inte ett sådant områdesskydd som renderar ersättning. Anledningen är att strandskydd inte begränsar rätten att bruka mark så som den hittills har brukats. Ersättning ges aldrig för förlorad möjlighet till framtida exploatering. Det finns ju även annan lagstiftning, exempelvis plan- och bygglagen, som avgör hur fastigheter skulle kunna användas.

De allra flesta sjöar som omfattas av strandskydd i länet har generellt strandskydd om 100 meter. Utvidgat strandskydd gäller bara i områden som är extra skyddsvärda med hänsyn till strandskyddets syften. Att minska strandskyddet till 100 meter vid samtliga sjöar i länet riskerar att leda till fragmentering av strandområdena, med följderna att allmänhetens tillgång till

strandområdena generellt skulle minska samt att förhållandena för växt- och djurliv skulle försämrats. Länsstyrelsen anser att ett utvidgat strandskydd vid uppräknade sjöar, med de motiveringar som angivits i besluten är nödvändiga för att långsiktigt säkerställa strandskyddets syften. Strandskyddslagens inriktning om anpassning efter lokala förhållanden vad gäller bl.a. exploateringstryck gäller framförallt kommunernas möjlighet att peka ut s.k. LIS-områden, där lättnader i strandskyddet ska gälla till förmån för landsbygdsutveckling. Länsstyrelsen väger in frågor som framtida exploateringstryck i bedömningen av om utökat strandskydd behövs i ett område. Även i kommuner som i stort har ett lågt exploateringstryck kan det dock finnas intresse av att bygga strandnära fritidshus mm i specifika områden. Länsstyrelsen anser att de möjligheter som de i lagen inskrivna verktygen för landsbygdsutveckling medför är tillräckliga och att det inte är lagstiftarens intention att strandskydd ska minskas i samband med denna översyn enbart i syfte att stimulera landsbygdsutvecklingen.

Länsstyrelsens bedömningar av dispensansökningar och undantag för areella näringar måste följa den praxis som utvecklats kring lagstiftningen. Vare sig lagstiftning eller praxis kan påverkas i samband med detta beslut.

Intresseprövning

Föreslagna utvidgningar av strandskyddsområden omfattar sådana områden som idag har, eller inom överskådlig framtid kan väntas få, mycket höga värden för allmänhetens friluftsliv och/eller för växt- och djurlivet. Ett utvidgat strandskydd är nödvändigt för att långsiktigt säkerställa syftena med strandskyddet i dessa områden. Detta medför vissa inskränkningar i användningen av mark- och vatten. Beslutet innebär totalt sett en minskning av strandskyddets omfattning i Lerums kommun jämfört med dagsläget. Vid ett fåtal sjöar, Öjesjön samt Stentjärnen och Blomtjärnen, utvidgas dock strandskyddet jämfört med tidigare i syfte att erhålla ett likartat strandskydd över kommungränserna. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att förordnandet inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoseas.

Upplysningar

I de fall anpassningar av strandskyddsgränsen har gjorts med hänsyn till befintliga bostadstomter är den nya gränsen i de flesta fall avsedd att följa fastighetsgränserna. I de fall fastighetsgränsen är felaktigt inlagd i kartan är det den faktiska fastighetsgränsen som ska vara vägledande för tolkningen av var strandskyddsgränsen går.

Vid sidan av strandskyddsbestämmelserna gäller annan lagstiftning som vanligt.

Kungörelse

Beslutet ska, tillsammans med övriga kommunvisa beslut i Västra Götalands län, kungöras i Post- och inrikes tidningar, länets författningssamling samt i Göteborgs Posten, Bohusläningen, Strömstads Tidning, Lysekils-Posten, Dalslänningen, Skaraborgsbygden och Borås tidning.

Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen var införd i ortstidning enligt 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bifogat formulär 04.

I detta ärende har Länsöverdirektör Lisbeth Schultze beslutat. Naturvårdshandläggare Linnea Bertilsson har varit föredragande. Att Naturvårdsdirektör Sven Swedberg, Karin Slättberg för Samhällsbyggnadsenheten, Jan Gustafsson för Vattenvårdsenheten, Karolina von Mentzer för Kulturmiljöenheten, Torbjörn Johnson för Landsbygdsenheten och Anna Roslund för Rättsenheten har deltagit intygas av Linnea Bertilsson.

Lisbeth Schultze

Linnea Bertilsson